

ZPA 600 a začátek spolupráce PVT Brno s VÚMS Praha (1969 – 1970)

Na podzim 1969 se po delších průtazích konečně začal v podniku ZPA Čakovice sériově vyrábět počítač ZPA 600. Jeho vývoj totiž probíhal již roku 1960, kdy byl ve Výzkumném ústavu matematických strojů (VÚMS) spuštěn elektronický počítač EPOS 2. Ten byl zkonstruovaný ještě pod vedením prof. A. Svobody, který v roce 1968 i s řadou spolupracovníků emigroval do USA. Počítač pracoval v desítkové aritmetice, v kódu, který umožňoval automatickou opravu jedné chyby (délka slova 12 číslic), vykonával přes 30 tisíc operací za sec. a měl feritovou paměť s kapacitou 40 tisíc slov. Zvláštností počítače bylo hardwarové zařízení pro sdílení času mezi až pěti nezávislými programy. V 60. a 70. letech se vyráběl po označení ZPA 600 a ZPA 601 i v mobilní verzi a byl vybaven poměrně bohatým software (operační systém, assembler, překladače). Tento počítač si také zahrál ve filmu: „Jáchyme, hoď ho do stroje“. Jednalo se o vojenskou verzi. Tato mobilní sestava měla v rámci zkoušky projet z Prahy do Košic a v krátkých zastávkách něco cvičně vypočítat. Tento test nebyl nikdy úspěšně dokončen a počítač nikdy do Košic nedojel.

Po návštěvě Moskvy a Talinu v roce 1969 (viz kapitola 11) jsem prosadil u ředitele, že místo sovětského počítače Minsk 32 koupíme náš počítač ZPA 600. Bylo to celkem dobré řešení, protože to byl první počítač, který uměl pracovat s českou diakritikou a Zbrojovka Brno zahájila k němu výrobu diskových pamětí. Začátkem roku 1970 jsme se z Lesné přestěhovali do nové budovy, která byla na Veverčí ulici č. 102. Dostal jsem pěknou velkou kancelář va 4. poschodí. V nové budově se také montoval nový počítač ZPA 600 a sovětský počítač Minsk 22 byl přemístěn z Lesné do nové budovy.

Začali jsme pracovat na českém počítači prvními zakázkami pro statistický úřad. Brzy jsme zjistili, že snímání dat a hlavně tisk je velmi pomalý. Zkoumal jsem se svým zástupcem Alešem Lukáškem proč se to tak děje. Zjistili jsme, že VÚMS Praha podcenil tyto operace u dekadického počítače a překlad těchto operací nebyl optimální. Začali jsme tyto úseky nahrazovat procedurami, které jsme sami napsali. U assembleru to byla makra a u překladačů to byly podprogramy. Tímto způsobem se vstupní a výstupní operace značně zrychlily (snad až 10krát). Když to viděli ostatní uživatelé počítače mimo PVT, chtěli tyto procedury používat také. Teď se projevila iniciativa našeho ředitele Ing. Klindery.

Zavolał ředitele VÚMSu Ing. Gregora a řekl mu co jsme zjistili u počítače ZPA 600. Ředitele Gregora toto velmi zajímalo a domluvili se spolu, že já a Aleš Lukášek přijedeme do Prahy a tam jim procedury předvedeme. To bylo moje první setkání s pracovníky VÚMSu. Přijal nás vedoucí programátor ing. Valenta s několika programátory, kteří připravili sérii testů vstupních a výstupních operací. Výsledky testů plně potvrdily rychlost našich procedur a mezi programátory VÚMSu nastalo zděšení a stále mezi sebou řešili otázku jak je to možné. Asi za týden volal ředitel VÚMSu Gregor našeho ředitele Klindery a domluvili spolu schůzku v sídle ředitelství na Loretánském náměstí v Praze. Schůzce obou ředitelů jsem byl osobně přítomen a udělala na mne hluboký dojem. Velmi se mi líbil ředitel Gregor, který byl opravdu nejlepší manažer, kterého jsem dosud viděl a také jeho sekretářka – mladá právnička byla výborná. Od té doby měl náš ředitel jako sekretářky také právničky.

Výsledkem schůzky bylo, že VÚMS odkoupí od nás naše procedury za 1,5 milionu Kčs a bude autorem, který na požádání uživatelů, bude také procedury dodávat. Dále se ředitelé dohodli, že my jako „šikovní“ programátoři PVT Brno budeme s VÚMsem spolupracovat na tvorbě operačního systému MOS pro nový československý počítač EC1021. Pak nás pozval ředitel Gregor na oběd do luxusní restaurace blízko Lorety. Vzpomínám si, že byla veverčí polévka (není z veverky) a ředitel Gregor při placení útraty poznamenal: „Byla to nejdražší veverčí polévka, kterou jsem kdy jedl“.